

بررسی اثرات خشکسالی بر منابع آب منطقه شاور در خوزستان

فاطمه ذاکری حسینی^۱، سمانه عبدویس^۲، هوشنگ حسونی زاده^۳، نرگس ظهراپی^۴

۱- کارشناس سازمان آب و برق خوزستان

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد شوشتر

۳- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات خوزستان

Email: Zaker Fatemeh@gmail.com

چکیده

رودخانه شاور از به هم پیوستن چندین چشمه در شمال شهرستان شوش و ورود زهکش های دز تشکیل می‌شود و در نهایت به تالاب بامدژ می‌ریزد. منطقه شاور به وسعت ۵۶۰۰۰ هکتار بین رودخانه‌های دز و کرخه بوده و از اراضی مستعد کشاورزی در استان خوزستان محسوب می‌گردد. هدف این تحقیق با توجه به وسعت اراضی و پتانسیل بالای خاک در دشت شاور، بررسی وضعیت منابع آبی طی سی سال دوره نرمال (۸۵-۵۵) و مقایسه با خشکسالی‌های پنج ساله اخیر (۹۱-۸۵) بوده که با فرض ثابت ماندن تبخیر، مصارف و نیازهای زیست محیطی تالاب بارش و دبی به ترتیب ۳۵ و ۱۶ درصد کاهش داشته است.

واژه‌های کلیدی: رودخانه شاور، تغییرات بارش، تغییرات آبدهی، نیاز زیست محیطی، خشکسالی

مقدمه

رودخانه شاور از هجده کیلومتری شمال غرب شهر شوش آغاز و به موازات جاده اهواز- اندیمشک و در میان دو رودخانه کرخه و دز به حرکت ادامه داده و سرانجام پس از طی مسافتی هفتاد کیلومتری، از طریق تالاب بامدژ به رودخانه دز می‌ریزد. از سال ۱۳۱۹ سدهای تنظیمی شاور و خیرآباد بر روی این رودخانه مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند. این رودخانه مهم‌ترین منبع تأمین کننده آب اراضی شاور است. منشأ این رودخانه کاملاً مشخص نیست اما به نظر می‌رسد که از آب‌های زیرزمینی منشأ می‌گیرد [۳]. رودخانه شاور همچنین نقش زهکش سفره آب زیر زمینی تغذیه شونده از رودخانه کرخه و انهار آبیاری منشعبه از رودخانه دز را ایفا می‌نماید [۴]. هر چند در زمینه منابع آب رودخانه شاور مطالعات چندانی صورت نگرفته اما در خصوص تالاب بامدژ که در انتهای این رودخانه می‌باشد مطالعات زیادی صورت گرفته که از جمله آن می‌توان به تحقیق رستمی و همکاران (۱۳۸۵) اشاره نمود که جهت بررسی تغییر رفتار تالاب بامدژ به مطالعه تغییرات ایجاد شده در رودخانه شاور با استفاده از مدل پرداختن و حداکثر پهنه سطح آب برای سیلاب با دوره برگشت‌های ۲ و ۵ ساله را توسط مدل نشان دادند. محمدی و همکاران (۱۳۸۵) برای مطالعه کیفیت آب تالاب بامدژ به بررسی وضعیت کیفی رودخانه شاور به عنوان یکی از شاخه‌های تغذیه کننده تالاب پرداختند. اما در خصوص رودخانه شاور نیز مطالعاتی با مباحث رسوب و مرفولوژی انجام شده که می‌توان به مطالعه صورت گرفته توسط فرشاد و همکاران (۱۳۸۵) اشاره نمود که در آن جهت ارزیابی روش‌های مختلف تعیین زبری در رودخانه شاور به بررسی یک بازه ۲ کیلومتری از رودخانه پرداخته و ضریب مانینگ را در بازه مذکور تعیین و مورد ارزیابی قرار دادند. اما از آنجاییکه نیاز جهانی برای توسعه جوامع، ضرورت توسعه پایدار منابع آب را برای برآورده کردن نیازهای بشر در حال و آینده ایجاد کرده است و پایداری تابعی از اهداف گوناگون مانند اهداف اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی است مدیریت منابع آب لزوماً باید یک فرایند چند جانبه باشد [۶]. لذا هدف این تحقیق با توجه به وسعت